СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 273. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 23-го ЛИСТОПАДА 1949. No. 273. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 23, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

МОСКВА НАСАДЖУВАЛА СВОЇХ ЛЮДЕЙ В ФЕДЕРАЛЬНІМ УРЯДІ — ЧЕМБЕРС

Ню Йорк, 21 листопада. — Вайтекер Чемберс, колишній комуніст і посередник між шайкою шпигів у федеральному уряді і комуністами, присланими до Америки з Москви, виявив у суді досі незнані затії. Як свідок уряду в процесі проти Алджера Гісса, Чемберс сказав, що Гісс пішов на службу до департаменту стейту в 1935 році з доручення головного агента Москви, знаного під іменем „Дж. Пітерс", або Александер Стівенс. Опісля, на доручення Пітерса, як твердив Чемберс, Гісс перенісся на службу до департаменту справедливости. Там він працював у бюрі Генерального Солісітора. Пітерс утік з Америки в 1948 р. і залишив на своє місце Ґерґарда Айслера, який перед кількома місяцями втік до Німеччини польським кораблем Батори.

Процес проти Гісса ведеться вже в дру[illegible] обвинувачує його в кривоприс[illegible], за те, що він присягою заперечив, наче б мав якісь звязки з комуністами підчас своєї праці в федеральнім уряді. Перший процес проти Гісса в федеральнім суді в Ню Йорку покінчився в липні 1949 р. тим, що судейська лава не могла погодитися над виданням присуду чи Гісс винуватий чи ні. Тодішній суддя Кавфман не допустив деякого свідоцтва проти Гісса. Теперішній суддя Годгард допустив повні зізнання Чемберса і з них вийшли на яку нові, досі невідомі факти. Чемберс виявив теж, що в р. 1935 Гісс дарував комуністам свій старий автомобіль для вжитку партії, одначе за порадою Пітерса автомобіль продано одному торговцеві. Підчас складання свідоцтва в суді Чемберс повторив зізнання, складені в першому процесі, а підчас допитів оборони признався ще раз, що він теж був колись на службі комуністичної шайки, одначе потім покаявся. У зізнанні в понеділок він виявив, що на доручення комуніста Максима Лібера він згодився поїхати до Англії під прибраним іменем Дейвида Вріна, бо на таке імя Лібер дав йому американський паспорт. Потім він довідався, що Дейвид Брін помер в дитинячім віці, а його імям користувалися комуністи.

ВІДКРИТО ОПЕРНИЙ СЕЗОН У ПРИЯВНОСТІ СВІТОВИХ НОТАБЛІВ.

Ню Йорк,—У понеділок відкрито сезон в Метрополитен Опері виставою німецької опери Рішарда Штравса, „Дер Розенкавалір". Кондуктором був Фріц Райнер, директором сцени Герберт Граф. У головній ролі (Софії) виступила як дебютантка Ерна Бреґер з Німеччини. Критика признає, що уступаючий управитель опери, Джансон, підобрав знаменито сили. Вистава відзначилася звичайним блеском і приявністю передових людей з різних ділянок громадського життя. Тому, що під пору радить Асамблея Обєднаних Держав, багато делегатів взяло участь у виставі, між ними й предсідмуло з Филипин.

5,000,000 ФАРМЕРІВ МАТИМУТЬ ЕЛЕКТРИЧНУ ОБСЛУГУ.

Шікаго. — Розгляд новітнього фармерського життя вказує, що 5,000,000 американських фармерів матиме з кінцем року повну електричну обслугу. Пересічна фармерська родина видає по $150 на електричний виряд, а це дає приблизну суму $750,000,000. Електрики вживають не тільки на освітлювання й топливо домів, але й при господарській продукції. Електричні машини при новітнім фармерстві грають подібну ролю як у фабриці, коли зважити, що фармері вживають тепер електричних найрізнороднішх машин. Сільська елекрифікація прибрала останніме роками велетенські розміри, внаслідок чого фармерський дім в Америці має майже всі удогіднення, які має міський дім.

ЗА ПОКІНЧЕННЯМ ЗАВЕЛИКИХ ВИДАТКІВ УРЯДУ.

Шікаго. — Кенет Вгері, сенатський провідник републіканської меншини, у промові на зібранні торгівців реальностями, остеріг націю перед дальшим нерозбірчивим виданням гроша. Він доводив, що дальші видатки доведуть „або до соціалізму або до банкротства". Він доводив, що 27 відсотків краєвих приходів забирає тепер федеральний уряд, стейтова влада або мунісипальні установи, а попри те федеральний уряд наробив ще пять більйонів довгу від квітня б. р.

ПРОБУЮТЬ ЗВЕСТИ ДО НЕВДАЧІ ПРОЦЕС ПРОТИ БРИДЖЕСА.

Сан Франсиско.— Федеральний суддя Джордж Б. Гаррис, який проводить розправі проти Гері Бриджеса, обвинуваченого в кривоприсязі, відкинув внесок адвоката оборони, Вінсента Галимана, який домагався признати процес невдачним („мистрайел"). Адвокат мотивував внесок тим, що процес є вислідом змови проти Бриджеса, щоб його видалити з Америки за його діяльність серед докових робітників на Західнім побережжі. Коли адвокат почав ставити перехресні питання до свідків уряду, прокуратор спротивився способові запитів і закинув адвокатові, що він допускається зневаги суду. У відповідь на це сказав Галиман, що процес є конспірацією. Суддя відкинув внесок Галимана й згодився зі закидом прокуратора, що поведінка адвоката є зневагою суду.

СЕНАТОР НЕ ВІРИТЬ В НАПАД АТОМОВИМИ БОМБАМИ.

Вашинґтон. — Які є вигляди на напад атомовими бомбами на Злучені Держави? — Таке питання поставив сен. Едвин Джансон з Колорадо й самий на нього відповів так: Є одна на мільйон можливість налету літаків з атомовою бомбою у найближчих двадцяти роках. Не зважаючи на це, Джансон доражує розпорошення населення і підприємств по цілому краю.

З.Д.А. АПЕЛЮЮТЬ ДО 30 ДЕРЖАВ У СПРАВІ ВОРДА

Вашингтон, 21 листопада. — Департамент стейту вислав апель до 30 країн, щоб вони своїми услугами допомогли Америці добитися звільнення американського консула в Мукдені, Анґуса Ворда, з неволі китайських комуністів. Ще в пятницю минулого тижня секретар стейту Дін Ачесон вислав особистий зазив до міністрів закордонних справ, щоб вони своїми впливами в китайськім комуністичнім уряді пробували добитися звільнення Ворда. Ачесон звернув увагу міністрів, що Ворд уже більше ніж місяць є під арештом большевиків, а з ним ще чотирьох урядників консулату. Крім них увязнені ще два інші американці і два европейці. Зпочатку комуністи оправдували арешт консула закидом, наче б він побив китайця, що служив у консулаті, пізніше вони винайшли інший закид, а саме, наче б Ворд укладав змову проти большевиків серед китайського населення. Ачесон пригадав на інші вияви ворожнечі комуністів супроти американців, як ось арештування 13 американців минулого року. Зазив Ачесона зверненний у першу чергу до Советів та їхніх сателітів.

Потягнення Ачесона вважають за небувале в історії дипломатії. Апель до 30 країн вважають за мобілізацію прилюдної опінії світу проти комуністів.

ШАХ У НЮ ЙОРКУ ЗНОВУ ЗГАДУЄ ПРО ПОТРЕБУ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ

Ню Йорк. — Після приїзду іранського шаха Могаммеда Рези Палеві з Вашингтону до Ню Йорку у неділю, відбулося кілька прийнять у його честь, а в понеділок парада в долішній частині міста, якій приглядалося коло 200,000 осіб. Пополудні він відвидав Асамблею Обєднаних Держав в будинку у Флошинґ Медовз і там промовляв за втримання світового миру.

БРИТАНІЯ ЗБІЛЬШУЄ СВОЇ ЗБРОЙНІ СИЛИ.

Лондон, 22-го листопада. — Британське міністерство оборони повідомило, що загальний кількісний стан британських збройних сил з днем 1-го жовтня виносив 746,000, або 23,900 більше, ніж три місяці тому.

ДО АМЕРИКИ ПРИЇХАВ КОМАНДАНТ ЗАХІДНЬОГО БЛЬОКУ ДЕРЖАВ МОНТҐОМЕРІ

Ню Йорк. — Кораблем Квін Елизабет приїхав з Англії полевий маршал вайкавнт Монтґомері, предсідник комісій оборони країн, що належать до Союзу Західних Держав Европи. При висіданні з корабля він заявив репортерам, що побуде в Злучених Державах тільки 12 днів. На запит, чи є яка небезпека війни, Монтґомері відповів: „Якщо була б небезпека, я не приїздив би сюди. Це повинна бути вдоволяюча відповідь". Коли його запитали, яка ціль його приїзду, він відповів: „Мене запросили".

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В АМСТЕРДАМ ПРИЙНЯЛА 280 НОВИХ ІМІГРАНТІВ

Филаделфія, 22 листопада. Минулої суботи українська громада в Амстердам відбула старанням місцевого відділу Допомогового Комітету своє чергове віче в справі допомоги в переселенчій акції. Зі звітів касієра і секретаря цього Комітету виходить, що громада Амстердам, прийнявши досі 280 нових імігрантів, потроїла свою загальну кількість. При цій величезній допомозі з приміщенням і працею для нових імігрантів, ця сама громада вислала ще $3,500 на цілі ЗУАДКомітету у Филаделфії. Суботніми зборами проводив голова місцевого Комітету, п. Гнатківський.

Чергового дня, в неділю, відбулося віче в переселенчих справах в громаді в Бінґгемптон. У висліді нарад, якими праводив п. М. Ґулячок, та на яких, подібно як і в Амстердамі, виступив представник ЗУАДКомітету, рішено поширити місцевий Комітет, до якого увійшли представники місцевих відділів запомогових організа-

ВОЯКИ У.П.А. ПРО СОВЄТСЬКУ ПІДГОТОВКУ ДО ВІЙНИ

Франкфурт, 22. листопада. — Група вояків Української Повстанської Армії, яка в останньому знову пробилася з України в американську зону Німеччини (надіслані адв. Р. Смуком інформації про це були надруковані у вчорашньому числі „Свободи"), потверджують однозгідно повідомлення про інтензивну совєтську підготовку до війни проти Заходу. Під час своєї подорожі зв'язкові УПА мали можність ствердити величезні нові совєтські воєнні споруди в Польщі та в Східній Німеччині. В околицях Бресляв вони бачили величезні резервуари газоліни, а здовж нового польського кордону в Німеччині сконцентровані великі маси совєтських військ. Приміщення для цих військ побудовані та замасковані в лісах, а воякам строго заборонено показуватися на очі цивільного населення. Цею воєнною підготовкою зв'язкові УПА вияснюють теж щораз збільшувану за совєтською залізною заслоною протишпигунську гістерію.

ДОПОМОГА УКРАЇНСЬКОМУ ВИЗВОЛЬНОМУ РУХОВІ Є В ІНТЕРЕСІ ЗАХОДУ

ДАЛЬШІ РЕВЕЛЯЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ В НАСВІТЛЕННІ ПРОВІДНОГО ЧЛЕНА У. Н. РАДИ

Ню Йорк, 22 листопада. Всі газети Герстового консерну надрукували в останньому на перших сторінках (Лос Енджеліс Екземінер навіть над самим заголовком газети) як велику сенсацію довше повідомлення „декана американських закордонних кореспондентів", Карла Г. Віґенда, з Ціріху про його розмову з „провідним міністром Української Національної Ради, українського уряду на вигнанні", в якому насвітлюється теперішній стан визвольної боротьби українського та інших поневолених народів проти большевизму за залізною заслоною, як теж безпосередню большевицьку загрозу для Заходу. В повідомленні підкреслюється факт, що український повстанський рух не може видержати в безконечність без відповідної підддержки вільного світу. „Національні партизанські рухи в совєтських сателітських країнах та ,відосередні сили" революції в самому Совєтському Союзі поступово заникають, в наслідок безнадійностц і браку допомоги ззовні" — стверджується в повідомленні. Кореспондент подає це за словами одного міністра Української Національної Ради, якого він зустрів в місті її осідку, в Авґсбурзі в Німеччині, та який з політичних мотивів просив не виявляти його імені. В дальшому вияснюється, що Українська Повстанча Армія тепер з тактичних мотивів продовжує свою бортьбу малими загонами, а на Волинь Совєти мали вислати аж дві свої дивізії, щоб очистити терен від українських повстанців. Стверджується рівночасно продовжування повстанської боротьби в Балтійських країнах, „подарованих Рузвелтом і Чорчилем Сталінові". У зв'язку з цею постійною боротьбою, Совєти масово виселюють автохтонів з поневолених ними країн, заселюючи їх рівночасно азійськими народами.

Большевицький терор коштував Україні вже поверх десять мільйонів людських жертв, що або полягли в боротьбі, або були в інший спосіб знищені большевицьким окупантом. Кореспондент згадує при цьому про великі труднощі, з якими доводиться змагати вільним українським інституціям поза залізною заслоною. Зокрема звертається увагу на труднощі Українського Вільного Університету в Мюнхені, який з браку фондів буде змушений припинити свою роботу вже в березні чергового року, тоді як навіть така мала сума як $35,000 річно вможливила б йому існування, так важливе для українського визвольного руху. На закінчення кореспондент передає слова остороги українського міністра для вільного світу перед загрозою, яка випливає з „приявности Азії в Центральній Европі".

ІНСПЕКЦІЯ БРИТАНСЬКИХ ВІЙСЬК НА ОРІЄНТІ.

Лондон, 22-го листопада. — Британський воєнний секретар, Е. Шінвел, виїхав сьогодні на інспекцію британських збройних сил на Близькому Сході. Інспекція триватиме 10 днів.

ЧЕХИ СКОНФІСКУВАЛИ АМЕРИКАНСЬКИЙ БЮЛЕТИН.

Прага, 22. листопада. — Чеське комуністичне міністерство пошти повідомило про конфіскату інформаційного бюлетину місцевої американської амбасади. Конфіскату мотивується тим, що в бюлетині є інформації, які „загрожують безпеці чехословацької республіки".

ВИРІШЕНО ДОЛЮ КОЛИШНІХ ІТАЛІЙСЬКИХ КОЛОНІЙ

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ УХВАЛИЛА КОМПРОМІСОВУ РЕЗОЛЮЦІЮ; ЛІБІЯ БУДЕ НЕЗАЛЕЖНА В 1952, А СОМАЛІЇ ПІСЛЯ ДЕСЯТЬОХ РОКІВ ІТАЛІЙСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ.

Лейк Соксес, 22 листопада. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй прийняла вчора більшістю 48 голосів проти одного компромісову резолюцію, вирішуючи нею долю колишніх італійських колоній в Африці. Резолюція передбачує, що Лібія повинна стати незалежною країною з днем 1-го січня 1952 року, італійські Сомалії мають бути віддані знову під італійське управління на десять найближчих років, після яких і їм признається незалежність, а рішення в справі Еритреї відложено до чергової сесії Асамблеї в 1950 році. Всі ці заходи мають бути пороблені в рямках протекторатної системи Об'єднаних Націй. Тільки Етіопія голосувала проти резолюції, тоді як дев'ять країн: Франція, Нова Зеляндія, Швеція, Совєтський Союз та під-совєтські Польща, Чехословаччина, Югославія, Україна і Білорусь здержались від голосування. Рішення Асамблеї, хоча не є зобов'язуюче для поодиноких країн, є остаточне, бо великодержави, які не могли в цій справі погодитися між собою, погодилися прийняти рішення Асамблеї. Звертається увагу, що всі ці колонії належали до Італії перед приходом до влади фашистів, а двом країнам, здобутим фашистами: Альбанії і Етіопії, признано незалежність. Французький представник здержався від голосування з цілком інших мотивів, як Совєти; він заявив, що Франція не вважає за можливе, щоби Лібія і Самолії були підготовані та „зрілі" до незалежности в передбаченому часі. Проте він заявив, що Франція прийме рішення Асамблеї.

МАСОВІ АРЕШТИ В ПОЛЬЩІ ПІД ЗАКИДОМ ШПИГУНСТВА.

Варшава, 22 листопада. — У зв'язку з арештом французького консулярного представника в Штетині, Андре Сімона Робіно, що призвело до гострої дипломатичної акції французького уряду, польський уряд вчора офіціяльно повідомив про розкриття великої „шпигунської сітки" та масових арештів. Робіно, згідно з твердженням речника польського уряду, мав „признатися", що він був одним з провідників широкої шпигунської сітки в Польщі та назвав своїх спільників. На підставі цих „зізнань" досі вже заарештовано поверх 100 осіб, під закидом військової, політичної та господарської шпіонажі. Закордонним кореспондентам представлено „власноручно" написані зізнання Робіно.

ТАЄМНИЧЕ ЗНИКНЕННЯ АМЕРИКАНЦЯ В МАДЯРЩИНІ.

Будапешт, 22 листопада. — Чотири дні тому в комуністичній Мадярщині зник серед таємничих обставин американський бизнесмен Роберт А. Воґелер. Американське дипломатичне представництво робить всі заходи для вияснення справи, але досі мадярський уряд заявляє, що про цілу аферу він „нічого не знає". Здогадуються, що Воґелер міг бути таємно схоплений комінформівськими енкаведистами.

ПРОГОЛОШЕНО ДЕВАЛЬВАЦІЮ АВСТРІЙСЬКОГО ШИЛІНГА.

Відень, 22 листопада. — Щойно тепер австрійський уряд рішив достосуватися до загальної валютової переоцінки та проголосив девальвацію шилінґа. Нову вартість шилінґа встановлено 14.4 за один доляр, в порівнянні 10 шилінґів за доляр раніше. Рівночасно обмежено право затримки долярів з 80 на 60%. Тим самим всі австрійські експортери, які раніше зі своїх торговельних стосунків з країнами долярової системи могли задержати 80% долярів, тепер зможуть задержати тільки 60%, а 40% повинні віддавати до Державного Банку.

ЗАКЛИК КИТАЙСЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ В О.Н.

Лейк Соксес, 22 листопада. — Предсідник Генеральної Асамблеї, ген. Карльос П. Ромульо, доручив вчора поширити між всіми делегаціями Об'єднаних Націй звернення китайських комуністів проти представництва в Об'єднаних Націях національного Китаю. Ромульо раніше відмовився поширювати цей заклик, але тепер він мусів це зробити на домагання представника большевицької Польщі, як члена Об'єднаних Націй.

ІТАЛІЙСЬКІ СЕЛЯНИ ПРОДОВЖУЮТЬ ЗАХОПЛЮВАТИ ЗЕМЛЮ.

Рим, 22 листопада. — В Італії продовжується та розгортається щораз ширше своєрідна селянська революція, як безземельні селяни почали захоплювати та розділювати між собою земельні посілості. Акцію почали насамперед селяни в Калябрії і тепер вона поширилася на Сицилію та майже на всі інші області. Тільки в деяких випадках прийшло до насильств при зударах з поліцією. Уряд, що недавно ухвалив закон про земельну реформу, розглядає дальші можливості надання цілій акції селян до деякої міри законного характеру.

КОНҐРЕСМЕНИ ПРОТИ ПЕРЕДЧАСНОЇ ЕВАКУАЦІЇ З НІМЕЧЧИНИ.

Берлін, 22 листопада.— Група американських конґресменів, що відвідала Німеччину, заявила тут на пресовій конференції, що вони в наступному конґресі рекомендуватимуть включення Німеччини в західно-европейський союз, але вони є проти передчасного відкликання з тої країни американських окупаційних військ.

РЕЗИҐНАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ДОРАДНИКА М'КЛОЯ.

Франкфурт, 22 листопада.— Шеперд Морґан, фінансовий дорадник американського високого комісаря в Німеччині, Джана Дж. МекКлоя, повідомив про свою резиґнацію з того посту. Він пояснив [illegible] обставиною, що МекКлой не додержав зробленої з ним умови.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАСЛІПЛЕННЯ

Четвертий Конґрес Американських Українців, що відбувся в днях 5 і 6 листопада в Вашинґтоні, знайшов ширший відгомін в американській пресі. Визвольні змагання українського народу, як і становище американських українців до трагедії України, були передані американською пресою тим разом правдиво без звичайних у таких випадках помилок. Приявність на Конґресі старої політичної й військової української еміґрації, що недавно сюди прибула з Европи, а ще більше приявність визначних громадських і наукових працівників з підсовєтської України, а зокрема ще й тих, що не так давно були в рядах УПА, скріпила вагу цього Конґресу. Усі вони своїми декляраціями і доповідями потвердили, що те, що американські українці досі передавали американському громадянству та американському урядові про Україну та її боротьбу за волю і незалежність, є правдиве і вірне. Знов президент Труман висловив у свому привіті признання американським українцям, що памятають за старий край та помагають своїм рідним. Представник департаменту стейту виразно підкреслив, що він, як речник уряду, стверджує величезну політичну переміну у підході до скитальців, яких уряд спершу вважав за зрадників, а тепер вважає їх жертвами тоталітаризмів, високо цінним елементом. Теж промова члена сенатського комітету для закордонних справ, сенатора Смита, що прибув спеціяльно на Конґрес з Ню Джерзі, не була без значення, як і промова другого представника уряду, що згадував Шевченка.

Чи це не позитивні здобутки? Певно, не треба з цього робити бо-зна-які далекойдучі заключення, але й не треба цього легковажити, знаючи, як важко пробиватись українській справі в урядових колах, чи навіть в американській пресі. А вже обовязково треба вміти добачувати справді важні речі й відрізняти їх від недомагань, що хоч не повинні були мати місця на Конґресі, але самі собою менше важні, а навіть малі й дрібні. Для комуністів та совєтофілів Четвертий Конґрес Американських Українців був „блофом". Чого ж іншого можна було від них сподіватись? Коли інакше вони писали про всі конґреси та зїзди, що не були керувані Кремлем? Зате від наших екстремістів зліва й права можна було надіятись, що бодай у цьому випадку здобудуться на такі повідомлення про Конґрес, які ради загального добра обєктивно збалянсували б плюси і мінуси Конґресу. На жаль, в їх звідомленнях про Конґрес не видно ні доброї волі, ні не чути щирого серця. Ні нема навіть розуміння, що Конґрес являється властиво маніфестацією, а не форумом для довгих дебат і дискусій, бо таке не можливе вже задля самого браку часу навіть тоді, коли був би найкращий лад і порядок. Головне тут провірити, чи нема якогось політичного заломання і намітити напрям на майбутнє. Годимось, що велика шкода, що делегати не мали нагоди виговоритись. Але чи можуть виговоритись понад 200 делегатів на якімсь конґресі, наради якого тривають властиво один день? А чи ті всі пляни і завваги, що не були висказані на Конґресі, не можна тепер підняти в пресі й так їх розголосити, якщо вони дійсно важні? Чи не можна їх прямою дорогою піддати новій управі УККомітету до розгляду? Думаємо, що при добрій волі все те можна направити і тепер, по Конґресі, а загальне добро на тому багато не потерпить. Отже недомагання завважуймо й по можливості справляймо, але це щось інше від того, коли цілком поминається, недоцінюється чи навмисне викривляється позитивні здобутки Конґресу.

Перший Робітничий Каледж в Америці

Четверта щодо організаційної сили робітнича юнія, звісна як Міжнародна Юнія Робітників Жіночого Одягу, яка нараховує понад 400,000 членів, оприлюднила постанову оснувати свій власний каледж, тобто складову частину університету. Каледж буде приміщений у Ню Йорку і в ньому побиратимуть науку 40 студентів упродовж 12 місяців. Там будуть учити історії робітничого руху, робітничого законодавства, економіки й інших подібних предметів. Крім самої науки студенти матимуть нагоду приглядатися юнійному життю і брати в ньому участь для досвіду. На курс буде прийнятих 40 студентів і за них юнія заплатить шкільну оплату, а крім того дасть їм повне утримання. Юнія гарантує покінчившим науку працю в своїх відділах, в ролі організаторів або бизнесових агентів, з платнею по $3,000 до $4,000 річно. Покінчені студенти не матимуть зобов'язання оставати на службі в юнії і можуть прийняти любу їм працю. Першим директором школи буде Артур А. Елдер з Дітройту, який має славу доброго вчителя дорослих. На початкове вивінування юнія призначує $100,000.

Заложення школи треба завдячувати в першу чергу голові юнії, Дейвидові Дубінскому, який каже, що це буде перша робітнича колегія в Америці.

З наукового боку беручи, можна сказати, що предмети, яких у каледжу будуть учити, не є нові. Історію робітничого руху вчать від давна в американських університетах при науці економіки. Теж і тепер спеціялізуються правники в робітничім законодавстві, головно ті, що як адвокати хочуть дістати юнії за своїх клієнтів.

Важливіший є інший бік цеї справи, а саме, що робітнича юнія розуміє потребу фахової освіти для своїх представників, якими являються організатори й бизнесові агенти. Слово „організатор" вияснює само себе, а слово „бизнесовий агент" потребує вияснення для таких, що не мали до діла з юнійними справами. Бизнесові агенти мають за завдання підшукувати працю для членів юнії і в тому характері вони діють як бюра праці. Одно й друге становище вимагає відповідного знання і досвіду. Коли юнія надіється вишколити аж 40 студентів на такі становища й їм гарантує працю з платнею, яку менше більше дістають самі професори, то це знак, що таких фахівців юнія потребує. Це теж признака, що ведення юнійних справ не є легкою справою. Воно дальше вказує, що робітничий рух підноситься на щораз вищий ступінь.

Крім поступу в розвитку робітничої справи плянована колегія має ще важливіше значення, а це розвиток ідейного напрямку в юнійнім русі. Від часу, коли появилися зазиви до поліпшення долі робітника при допомозі станової організації, найважливішу вагу кладено завжди на матеріяльну сторону. Майже безупину йшла боротьба за вищу платню, за скорочення годин праці, останніми часами за забезпечення на старість і за догляд підчас недуги або неспосібности до праці. Про ідейну сторінку майже не згадувано, а коли хто й згадував, то головно тоді, як говорив про „робітничу диктатуру" і т. п. При цьому можна було завважити цікаве явище. Робітничі організації, які завдячували покращання свого матеріяльного положення талановитим провідникам, зправила віддячувалися таким провідникам різними матеріяльними вигодами. Признавали їм, як юнійним урядникам, великі платні, купували деяким доми, а то й палати в купелевих ресортах, або складали при різних нагодах дарунки в грошах. Це було дивне явище, особливо ці високі платні, по кількадесять тисяч долярів річно й то без додатків. До того, коли американський робітник давав якусь жертву на релігійні, освітні та гуманітарні цілі, то робив це назагал не підо впливом ідейного зазиву в юніях, але підо впливом гасел, голошених церквами, школами, чи гуманітарними установами. Як були збірки, то вони йшли на політику. Щойно недавно оприлюднено кілька випадків стипендій („скалершип"), уфундованих юніями для дітей своїх членів, а тепер, як бачимо, приходить черга уже на фундування школи.

Це справді „перший робітничий каледж" в Америці, як його назвав Дубінскі. Без огляду, які предмети викладатимуть у цьому каледжу та без огляду на висліди самого навчання, признання гідний є вже самий факт, що робітнича організація фундує школу. Треба надіятеся, що здорова конкуренція спонукає другі юнії до інших подібних фундацій. Зорганізоване робітництво даватиме тим доказ, що воно дбає не тільки про поліпшення матеріяльного добробуту, але й про вищі речі, про духові потреби.

Д-р Володимир Ґалан.

Переселенча акція в світлі фактів

Приблизно перед одним роком, в суботу дня 30-го жовтня, причалив до порту в Ню Йорку пароплав „Дженерал Блек", що був першим „кораблем на волю" для европейських скитальців, допущених до цеї країни на підставі окремого закону, т. зв. Акту ДП 1948. На кораблі між 813 новими іміґрантами було около 200 українців, що приїхали старанням ЗУАДКомітету та інших добровільних допомогових агенцій.

До кінця минулого року приїхало ще кілька „кораблів на волю", між якими були у відносно великому відсотку українці, що приїжджали старанням ЗУАДКомітету. Проте, справжня і на більшу скалю практична переселенча акція цього Комітету почалася — можна б вважати — з днем 17-го січня, як при відборі нових іміґрантів з пароплава „Марін Флешер" в Бостоні ЗУАДКомітет виступив вже в порті вперше як самостійна і під кожним оглядом рівноправна добровільна допомогова аґенція, уповноважена і авторизована урядом посередничати в здійснюванні Акту ДП з 1948-го року. Цим транспортом приїхала теж перша група 44 українців на фарми Меріленду, отже які свій приїзд завдячували виключно старанням та коштам ЗУАДКомітету.

Події, що наступили, відомі з кожночасних повідомлень в пресі. На кожному пароплаві приїжджали десятки і сотки людей, яких в „дорогу на волю" виправляв вже в Бремергафен представник ЗУАДКомітету, які вже на пароплаві діставали круглі жовті відзначки зі синім написом початкових літер ЗУАДКомітету, та яких в порті причалення в цій країні зустрічали, відбирали та виправляли на місце призначення теж представники цього ж Комітету. Причали в портах в Ню Йорку, Бостоні та Ню Орлінс часто були цілком під знаком нашого Комітету та наших людей. Те саме і з повідомленням про приїзд нових майбутніх громадян цеї країни в місцевій та краєвій американській пресі. Сміло можна твердити, що українські ДП стали центром американської уваги в цілій переселенчій акції. Вони бо едині, що приїжджали під знаком і під прапором своєї країни, яку під напором обставин покинули. Всі інші національні групи приїжджали старанням загально - американських релігійних допомогових агенцій.

Ми не будемо на цьому місці знову подрібно повторювати цілого перебігу підготовки, організації та переведення переселенчої акції, яка ще не закінчилася. Зреасумуємо тільки коротко кінцевий результат — дотеперішній, очевидно — в загальному.

Досі ЗУАДКомітет переслав до Европи 13,000 завірень для приблизно 40,000 осіб. З цього було 6,500 індивідуальних поіменних та родинних завірень, а стільки ж безіменних завірень самого ЗУАДКомітету. Сміємо твердити, що такою кількістю власних, безіменних завірень не може виказатися жадна, навіть найбільша краєва допомогова агенція, дарма, що вони мали не тільки величезні впливи та сильно розбудовані апарати, але й мільйонові фонди.

На всі ці завірення в тягу дотеперішньої акції приїхало за останніх вісім місяців около 15,000 українців, з того 7,000 на поіменні та родинні завірення, а 8,000 на безіменні завірення та виключно старанням ЗУАДКомітету. На ці ж завірення Комітету приїхала теж велика частина наших мистців, науковців, артистів та інших професіоналістів. На них приїхала Капеля Бандуристів, Український Театр Блавацького, Театральна Студія Гірняка, Хор „Ватра", Оперний Ансамбль Пюрка та інші.

Все це зроблено коштом приблизно 200,000 долярів.

Крім тих осіб, що їх ЗУАД Комітет вже спровадив до цеї країни, на виїзд очікує вже в Бременгафен ще дальших 300 родин. 2,700 родин вже оформили або ще оформуляють іміґраційні формальності та очікують на виклик до виїзду. Тим самим ще приблизно 10,000 українських скитальців в Европі можна б вважати до деякої міри вже „в дорозі" до цеї країни, що загальну кількість переселених українців тільки старанням ЗУАДКомітету піднесло б до 25,000.

Відповідна кількість українців вже приїхала, або ще приїде старанням та за посередництвом інших американських добровільних агенцій, як Католицька Конференція, Світова Служба Церков, та інші. Разом з цими, при вичерпанні передбаченої Актом ДП з 1908 року загальної квоти, можна розраховувати на приблизно 40,000 нових урkаїнських іміґрантів, або п'яту частину загальної квоти. Їх могло б бути теж багато більше. Проте, ці калькуляції ще є проблематичні та у великій мірі залежать насамперед від нашого усвідомлення дійсности, про яку й буде мова в дальшому.

Усі ці факти нашої переселенчої акції не є нові. Навпаки, навряд чи є будь-яка інша українська організація, щоби так часто і так основно інформувала загал про хід її праці, її успіхи і невдачі та її труднощі і потреби. Постійні інформації в пресі, громадські форуми, збори і з'їзди поодиноких організацій, на всіх них інформується та вияснюється хід, досягнення і потреби веденої ЗУАДКомітетом переселенчої акції. А проте, деяка частина нашого загалу, як по цій так і по тім боці океану все ще не розуміє, або вдає, що не розуміє цілої справи. У висліді, вона, замість допомогти цілій тій величезній переселенчій акції, вбирає на себе тоґу прокуратора, та береться судити Комітет і загал репрезентованого ним в цій справі американсько-українського громадянства за „важку переселенчу поразку", чи навіть „катастрофу українського переселення до ЗДА", як це називається в очевидно інспірованій одною групою людей статті паризького „Українця-Часу", надрукованій в числі 41. Інтересно, що власне видвигнені там закиди проти ЗУАДКомітету з тріюмфальним криком і тріюмфальними коментарями підхопила комуністична і комунізуюча преса, передруковуючи статтю в цілости.

Ми, звичайно, не будемо ані полемізувати, ані дальше коментувати того роду інсинуації, позбавлені всякої підстави, знання справи та її розуміння. Бо годі взагалі відповідати невігласові, який вважає, що представник ЗУАДКомітету в Европі, адв. Роман Смук, скликає громадські наради „не так на те, щоб рятувати рештки переселенчих можливостей, як радше на те, щоб організувати масову „петицію Европи до Америки", щоби УККомітет залишив нам ЗУАДК, а в ньому д-ра Смука, без якого (як йому здається) „еміґрація пропаде"..."

Переселенча акція, з огляду на свої величезні розміри, свою актуальність та безпосереднє заінтересування великої маси людей, мусить, звичайно, відбитися широким відгомоном та викликати широкі не тільки прихильні коментарі, але й критичні завваги. ЗУАД Комітет радо приймає одні і другі, бо одні заохочують та додають сили і видержливости до дальших зусиль, а інші допомагають провірювати та поліпшувати роботу. Як йдеться про дотеперішні критичні завваги, то з жалем треба ствердити, що вони — в більшості — були далекі від того, що можна б назвати позитивною критикою, бо базувалися як не на незначні справи, то на свідомому або несвідомому перекручуванні фактів, часто-густо на особистій злобі, а то й на ворожих підшептах та виразному шкідництві. Беручи все це до уваги, ми в дальшому спробуємо дати загальну відповідь на всі ці, або бодай важливіші закиди, як теж вияснити деякі факти, що такого вияснення потребують.

Микола Понеділок.

Говорить лише поле

Повернувся і попрямував в поле. Я за ним. Вибрав найвищу траву і в неї — шубовсть. Обличчя в землю, руки розіп'яв. І вже не залицявся до землі. О, ні. Грізний. Він хотів, коли б мога, схватити її за груди і потрусонути щосили. А погляд так само проколював землю і поспішав кудись в недосяжне. Так, як і я, земля для нього була такою ж прозорою і нереальною. Я присів, бризнув на нього поляглою травою.

Зелено співає жито:

Шшш-шщ-ш.

Трава пручається під нами, шарудить. Сп'янілі далі колишуться в очах.. А ми один другому ні слова. Наніжена свіжість наливає груди.. Розбурхане життя б'ється в білосинь.

Ні слова...

Я напружую слух, щоб підслухати всю велич весняних акордів, всю барвність розвілля широт, всю розгнуздану пісню безграней.

Поле говорить.

А ми:

— ...! — Отак і більш нічого.

Нарешті я через юну сітку трави:

— Що з тобою, Карпе?

— ...! — Лише руками вчепивсь сильніш за землю.

— Ти хворий.

Хитнув головою, що ні.

— Тобі тяжко?

— ...! — Зідхнув і обернувсь до мене спиною. Говорить лише поле. Ми мовчимо. Я взяв гурт пелюсток і притулив до чола. Свіжо і легко. Коли б можна тулити їх до серця — скільки б то щастя було. Вони, пелюсточки, свіжили б серце і тягли звідтам все тяжке і запутане, що має просту назву — горе.

Карпо гойдає руками траву.

Я голублю очима недосяжну небесну просторінь.

А зелень маліє. Медовий місяць забив памороки полю. Поле сміється, співає і дратує нас щастям.

Я розмовляю очима з небом.

Карпо мовчить. На серці у нього тяжке і запутане.

А поле, як на злість, таке розбещене, так недоречно біснується і вирує щастям.

Карпо, розлючений, взяв грудку землі і жбурнув у зелений вир. Певно хотів образити поле і стишити його пристрасті. Ой, леле, марно! Поле, як молоде теля. Бігає туди-сюди за вітром, хлюпощеться досита сонцем. Наш сусід — жито. Воно почало грати з нами у жмурки. (Нап'ється вітру, підніме голівки і до нас улесливо киває. І вмить, засоромившись, відхиляється, напружуючи стебельця і втікає). Іншим разом я б грався з житом, брикався з вітром і — ей-бо, парубкував-біснувався з полем.

Але зараз пішло все шкеребеть.

Бо Карпо мовчить.

Тому залицяння жита нервує мене, а зухвала поведінка поля вносить у серце розпуку.

Хоч ми, я, Карпо і поле, молоді, але наші душі різні.

У нас — зажурена, осиротіла, забіднена, а у поля — зеленава, свавільна, простора. Простора, як думка, свавільна, як блискавка і зеленава, як дитя. Знаю, що поле юниться, мужніє — тому і почуттям дає волю, Не можна юність рипнути до цепу. Для неї всі припони заслабі, павутинні. Юниться...співає.. хлюпощеться... А у мене, особливо у Карпа, юність притаманна, душа прогризена, мужність нездійснема. Того й не можем рівнятися з полем. Я розумію. Ми розуміем поле.

Коли б нам таку зеленавість і простір, як полю, ми б не так монотонно юнились і бушували. О, ні. Ми тоді бурлакували б по хмарах, сміхом дивували б ми зорі і збуджували відгомін в космосі. Ми, я і Карпо, показали, як треба юнитись і жити. Тоді і полю соромно за себе зробилось.

Поле лише дратує нас зараз і показує нам свою перевагу. Не може нам співчувати. Коли б я мав коріння, я любіш гулявся б і квіт. І співчував би кожному скривдженому.

І біснився б вміру. А при такій оказії, як нині, мовчав би, як смерть.

„Ех!" — подумав я і звернувся до нього:

— Карпе?

Мовчить. Труснув головою і розсунув скирту волосся. Схватив траву і задавив в долоні.

Гостро сіпнуло над оком, на вії — я нервувався. І щойно в цю хвилину я зрозумів, що мене не поле дратує, ні, а Карпова мовчанка.

І тепер це так ясно. Адже ж ми і пірнули в поле, щоб лише позичити там для власного „я", для власного єства спокою і рівноваги.

Ми шубовснули в свобідну, безмежну юність, що почне незабарам колоситись. Навіщо?

Бо вона нам нагадує про щось...

Бо вона нас зв'язує з чимсь...

І врешті, щиро, ми затужили за кимсь...

Карпо ворухнувся. Я поглядом — до нього.

— Чуєш, ти, що тобі сталося? — І пальцем торкнувся його підборіддя. Це були щирі слова і дружній щирий дотик.

Карпо побагровів. Схопився на ноги. Скирта на голові вщент розсунулась. Намагнічений пушок стояв уже на варті біля вуст, а чоло встигло відтворити аж дві зморшки.

Очі — гроза. В зіницях — огонь, в кутиках — ледь-ледь помітний хрусталь. І він заговорив, незвичайно і страшно. Так не говорить, ні, а випльовують нутрощі свої. Я підвівся.

— Чого ти до мене пристав! Що я тобі винен? Чого ти за мною ходиш, як та мара, як привид з того світу?! Я питаю, що ти від мене волієш? Зро-

(Докінчення на стор. 4-тій)

М. Дурделла.

МАРА КОМУНІЗМУ

ОСНОВНИК І Б. РЕДАКТОР КОМУНІСТИЧНИХ У. Щ. ВІСТЕЙ ПРО КОМУНІЗМ

ЧАСТИНА ДРУГА.

9)

13. Большевицька господарча рецепта.

Є різні плянові господарства. Большевицьке плянове господарство, оперте на удержавленні („націоналізація") майже всіх засобів виробництва, потерпіло крах: воно немічне, ледве животіє, і то завдяки штучній стахановщині опертій на енкаведистських багнетах, жорстоко караних прогулах, невільничому прикріпленні робітника до станка, коло 20-мільйоновій армії майже — безплатних невільників в концтаборах. Продукт цієї націоналізації — це голодна й обдерта Росія з підбитими країнами.

Ось кілька порівняльних чисел щодо покупної спроможности робітника в СССР і Злучених Державах Америки (числа ці опубліковано пресовою службою пляну Маршала в Парижі на підставі звіту делегації Генеральної Федерації Норвезьких Профспілок у серпні 1949).

Треба працювати	в ЗДА	в СССР
на цукор, фунт	5 хвилин	2 години
„ м'ясо, „	30 „	4 „
„ масло, „	40 „	9 „
пиво, пляшка	6 „	2 „
вовняна сукня	13 годин	19 днів
убрання	25 годин	51 днів

Додати треба, що тих речей в СССР не можна дістати навіть за таку дорогу ціну, бо їх бракує. Це після 30-літніх експериментів.

Пробують плянового господарства (теж націоналізації) соціялістичні організації в деяких європейських країнах, як от в Англії. Ті вже поступають обережніше. Для своїх плянів отримали більшість голосуючого при виборах громадянства, отже енкаведистських багнетів та концтаборів не потребують. До удержавлення індустрії приступають поволі, удержавлюють спершу одну галузь, за рік — два другу і т.д., так що народне господарство не переживає потрясень а населення голоду та холоду.

Але фактом є, що життєвий рівень англійського робітника знизився значно; що за п'ять повоєнних літ Англія не встигла прийти до передвоєнної рівноваги; що вона все стоїть перед якоюсь кризою, із якої її мусить ратувати дядько Семен (Злуч. Дер.) тоді, як така Німеччина, побита в двох світових війнах, положена на лопатки, з розбитими фабриками — але без націоналізації, вже в своїй західній частині доходить до передвоєнного рівня, живе негірше, як перед війною. Виходить, що й англійське плянове господарство, хоч має за собою більшість населення (принаймі мало спочатку) і лояльну співпрацю всього суспільства, не осягає своєї мети. Недавно видавець „Шікаго Трибюн" Мек Кормик висловився проти фінансової допомоги для Англії, бо англійці „лінюхи"; у них вуглекоп добуває денно пересічно одну тонну вугілля тоді, коли в Америці чотири тонни.

Лінюхами англійські робітники не є, але фактом є, що начальним кличем англійської Лейбор Партії є тепер — підвищення продуктивности праці без підвишки платні.

Питання підвищення добробуту — це питання підвищення продуктивности праці, а націоналізація, як бачимо, не підвищує її, а знижує.

Було ще одно плянове господарство, Гітлерівсько - націстське. Партія також називала себе соціялістичною (поклін духові часу!), а її вожді гучно заповідали ліквідацію гнилого, пажерливого капіталізму. Справді націоналізації гітлеризм не перевів, ніби кожний власник задишався на своєму місці, але в дійсности кожний став гітлерівським парубком, бо гітлерівська паличка всім диригувала, „плянувала". Країну перемінено в касарню поділену на „корпорації", кожна з „капралом" на чолі. Всякі пляни підчинено потребам военної машинерії. Тому, що дотого часу Німеччина була розброєна, вимоги в озброєнні були велетенські: літаки танки, гармати, кріси, кораблі, підводні судна, все це починалося майже від нуля. Безробіття зникло, навіть забракло робочих рук. Таке касарняне плянове господарство вимагало подібно, як в Советах, прикріплення робітника до станка, створення концтаборів з робітниками — невільниками, силою вирваних з їхніх домів, вимагало канчуків, „ліквідацій". Але, як видно з гітлерівських таємних документів знайдених після війни, господарчу ситуацію оцінювали гітлерівці так, що Німеччина знаходиться перед маревом голову, якщо не здобуде нових життєвих просторів.

Воєнна машинерія — продукт гітлерівського плянового господарства — пішла в рух та принесла Німеччині Гітлера тотальну поразку.

Що було і є причиною невдач тих плянових господарств? Спільними рисами їх усіх є: 1) обмеження або цілковите усунення творчої індивідуальної ініціятиви, 2) обмеження або усунення найсильнішого товчка продуктивности праці, яким є все вищий і вищий, у рямках можливости, заробіток в цілі чимраз вищого задоволення всіх життєвих вимог; 3) обмеження або усунення повної індивідуальної відповідальности за продукцію даної установи через концентрацію тієї відповідальности в одних руках, — в державі.

Большевицька доктрина про те, що саме знесення приватної власности на засоби продукції (націоналізація) усуває всякі від'ємні сторони громадського життя показується мертвою, як взагалі всяка доктрина. Вона усуває те, без чого дальший розвиток господарчого й культурного життя неможливий, усуває додатнє психічне наставлення людини до праці, заступаючи його електричним гудзиком, диригентською паличкою в тіні енкаведистсько - гештапівських багнетів.

(Дальше буде).

Микола Очерет.

ДЕМОНСТРАЦІЯ

Як відомо, демонстрацію улаштовують люди, коли хочуть звернути увагу на ту чи іншу кривду, що чиниться в світі. Якщо люди радіють з чогось і хочуть це виявити прилюдно, вони влаштовують святкову демонстрацію.

В Советському Союзі, цій „самой свободной" країні, всі демонстрації заборонені. Зате там є демонстрація на честь „найгеніяльнішого, найріднішого, найлюбішого... і прочая, прочая, прочая". Тому ж що демонструється л ю б о в до „прочая, прочая, прочая", то демонстрація відбувається у вільні від роботи дні, чим трудящі саме й виявляють свою любов. Власне не виявити тої любови вони не можуть, бо на це є наказ самого ЦК ВКП(б) за виконанням якого слідкують співробітники НКВД, члени ВКП(б), члени ЛКСМУ, Ленінські піоніри, Жовтенята, безпартійні активісти... і прочая, прочая, прочая. Тому явка на демонстрацію обов'язкова, а хто не з'явиться, той зараз же попадає в категорію підозрілих людей, а там лише крок до „ворога народу". Виходить, що всі люди мусили б бути на демонстрації у вільні, святкові дні. Але тут починає діяти советська діялектика й тому не демонструють майже всі партійці, бо вони приймають демонстрацію, всі співробітники НКВД, бо вони охороняють партійців від демонстрантів, всі хто працює в двох чи більше установах, бо в кожній з установ вони заявляють, що демонструють з іншою, всі що в цей день працюють, бо демонстрація мусить відбутись у вільні від праці години і всі ті що не вміють ще ходити, а разом з ними дозволено не йти на демонстрацію і їхнім матерям. Та найбільше не беруть участі в демонстрації хворі, себто ті, що другого дня приносять до своєї установи посвідку від лікаря про хворобу.

Основними кадрами демонстрантів є: учні й студенти різних шкіл, частини червоної армії, всі, хто хоче бути принятим до лав партії, всі, хто почуває себе непевним на місці своєї роботи, всі, хто має „непролетарське" походження, щоб не попасти в категорію „ворогів народу" (правда це ніколи не допомагає), всі, хто шукає легкої наживи підчас демонстрації у вигляді, скажемо, чужого годинника і, нарешті, всі робітники і службовці, що працюють лише в одній установі.

Демонстрація звичайно починається в 10 годині ранку військовим парадом, але кожному демонстранту треба було попасти на збірний пункт своєї установи до 7 годин ранку, бо після цього часу всі вулиці, що повинні проходити демонстранти, оточувались міліцією і проходити ними дозволялось лише за окремими пропусками. Звичайно в 8 годині колона даної установи рушала на свій виходний пункт. Цей шлях найкоротшою дорогою можна зробити за 5-8 хвилин, але колона йшла окружним шляхом і за годину прибувала до місця старту, де й залишалась до 3-5 години дня. Сама демонстрація тягнулась найбільше півгодини, бо коли колона почала вже йти до трибуни, треба було йти швидко, бо зупинятись ніде не дозволялось. Тому часто на вулиці колона з демонстрантами підбігала, щоб не відстати від передніх колон. За двіста-триста метрів до і після трибуни по обидва боки вулиці стоять духові орхестри і на всю силу грають, щоб на трибуні не чули, що кричать демонстранти. З трибуни ж через гучномовці без перерви передаються різні гасла, що затверджені ЦК ВКП(б) і видруковані за два-три тижні по всіх часописах. То ж проходячи коло трибуни демонстранти глушать орхестри і гучномовці, тому вони, мов очманілі, чим дужче поспішають пройти трибуну та пройшовши ще не менш двох кілометрів геть від трибуни вони добували право повертатись до-дому, щоб попасти туди окружними шляхами десь коло 6 години вечера, бо вже в 8 годині кожен мусів іти на засідання, де преміювали ударників, стахановців і всіх тих, кого визначив на премію секретар парткому, даної установи. На засіданні, після промови секретаря парткому, всіх непартійних ударників, стахановців та активістів преміювали найвищою нагородою Советського Союзу — повною збіркою творів Леніна і Сталіна. Партійців так високо не відзначали і премії для них були багато скромніші, не

(Докінчення на стор. 4-тій)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Обєднання б. Вояків-Українців в Америці, в ціли відчинення відділу в НЮАРКУ, Н. ДЖ., відбудуться в суботу, дня 26. листопада ц. р. в год. 8. ввечорі, в Українській Централі, 180 William St., Newark, N. J., на III. поверсі, з таким порядком нарад:

1. Вибір Президії загальних зборів. 2. Відчитання і прийняття до відома статуту Обєднання б. Вояків-Українців в Америці. 3. Вибір Управи місцевого Відділу. 4. Усталення висоти членських вкладок. 5. Внески і запити.

Проситься всіх українців б. вояків різних армій взяти в загальних зборах участь.

ЗА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:
Інж. Любомир Савойка,
Юліян Баранюк.

Гарбузяний пиріг до Дня Подяки

В дні, коли уже зібрано врожай з піль і остаточно визрівають розкішні жовто-гарячі та золотаво-жовті гарбузи, американці згадують про День Подяки, про свято родинної згоди. В усіх вікнах крамниць виставлено золотаті гарбузи — і справжні, природою подаровані, і різні імітації, і пуделки з шоколядними цукерками, зроблені у вигляді гарбузиків.

За традиціями в День Подяки на урочистий обід подають пиріг з начинкою з гарбуза. Але одного пирога замало! За родинними звичаями Нової Англії святковий обід вважався би надто бідним, якби подали тільки гарбузяного пирога. На уквітчаному столі мають з'явитися ще й пиріг з м'ясом, і цитриновий пиріг, і солодкі пироги з ягодами, та проте головною стравою є гарбузяний пиріг.

Американці вважають, що традиція гарбузяного пирога до Дня Подяки зародилась від дня першого святкування Дня Подяки у Новому Світі, яке святкували переселенці кольонії Плімут у жовтні 1621 року, тобто через рік після прибуття корабля „Мейфлауер", що привіз перших переселенців з Европи до Америки. Але в описах першого святкування гарбузяний пиріг не згадується. Пишеться про дичину, смажених качок та гусей, білий та житний хліб, цибулю, салату та іншу зеленину, дикі сливи і сухі ягоди. Переселенці святкували три дні і три дні їли багаті страви разом з 90 індійцями, що несподівано до них приєдналися і з апетитом коштували европейську кухню.

Про гиндиків, які тепер стали традиційною стравою Дня Подяки, в описах першого святкування не згадується, хоча відомо, що перші переселенці їли багато диких гиндиків.

Англійською мовою гарбуз зветься "pumpkin", американці вимовляють це слово „пункін". Воно походить від французького слова "pompion", що значить — спечений сонцем. Великі рожеві й жовті гарбузи справді виглядають як спечені сонцем!

Гарбузів тепер уживають по всьому світу, але є гадка, що їх батьківщиною була західна півкуля. Деякі роди походять з Андів, десь з району північної Аргентини. Але ті сорти гарбузів, які найбільше їдять в цій країні і які ми найбільше бачимо у вікнах крамниць, походять з центральної Америки, де поруч з квасолею та кукурудзою, вони були одною з найбільше уживаних рослин.

ВПРАВНОГО ЛАЙНОТАЙПІСТА (ВИБИЙНИКА) зі знанням української і англійської мов та основаним знанням друкарського ремесла (праці на лайнотайпі) приймемо негайно на роботу. Тільки кваліфікованих лайнотайпістів і з відповідною практикою прохаємо зголоситись до Адміністрації „Свободи", листом або особисто.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, ІЛЛ.

З культурної хроніки.

Секція Прихильників Української Культури.

З ініціятиви Товариства „Самопоміч" відбулися 29 жовтня б. р. ширші сходини українського громадянства Шікаго для основання при „Самопомочі" Секції Прихильників Української Культури, що її завданням було б оживити наше духове життя в Шікаго та пожвавити серед американців пропаганду української проблематики.

Після проведеного голосування до проводу Секції ввійшли: д-р І. Витанович (голова), д-р Ол. Бабій (заст. голови), д-р М. Бараболяк (секретар), ред. Т. Курпіта (організаційний референт і голова літературної комісії), І. Сем'янчук (фінансовий референт) і М. Дідик (референт імпрез).

Крім референтур створено ще Комісії, що мають на терені Шікаго організувати і проводити окремими галузями українського мистецтва. Між іншим, комісію музики і співу очолив улюбленець українського Шікаго оперовий співак д-р І. Рудавський, що зуміє якслід вив'язатись зі свого почесного обов'язку і справу українських вокальних виступів потрапить поставити на належну висоту.

Спілка Українських Письменників Америки.

Комісія Літератури в Шікаго плянує в короткому часі скликати організаційні збори працівників української літератури в ЗДА для оснування „Спілки Українських Письменників Америки". Організаційний Комітет уже почав підготовчі праці. Рівночасно робиться заходи для видавання українського репрезентативного літературного журналу, офіційного органу Спілки.

Літературний Вечір Т. Курпіти.

Для обзнайомлення тутешнього українського громадянства з творчістю сьогочасних українських письменників відбудеться в Шікаго в неділю 27 листопада в год. 6-тій вечером в театральній залі церкви св. Миколая перший Літературний Вечір поета і письменника Теодора Курпіти.

У вечорі візьмуть участь: д-р Ол. Бабій, д-р С. Самбірський, деклʼяматорка д-р А. Макар-Пеленська і оперовий співак д-р І. Рудавський. Атракцією Вечора буде відчитання автором VI-тої пісні з його великої і недрукованої ще поеми „Полк Смерти", що її тематикою є останнє десятиріччя на українських землях. Програму вестиме проф. В. Іващук.

Виставка українського друку на еміграції.

З нагоди роковин заслуженого т-ва „Просвіта", що припадають на 8 грудня, відбудеться з цього приводу в Шікаго „Виставка українського друку на еміграції". Доповідь на тему ролі і значення „Просвіти" виголосить д-р І. Витанович, а про український друк на еміграції, матиме ред. Т. Курпіта, один з його перших основників.

Ювілей Н. Т. Ш.

Відсвятковуючи поруч інших скупчень української еміграції ювілей Наукового Товариства ім. Шевченка, Секція Прихильників Української Культури в Шікаго улаштовує в половині грудня б. р. велику академію з дуже вибагливою програмою. Організацію цієї Академії очолював дійсний член Н. Т. Ш., проф. д-р І. Витанович і п. О. Плешкевич.

Нові імігранти

Українці що приїжджають стараним ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Мек Рей" до порту в Ню Йорку дня 23-го листопада.

Дигдалевич Марія, Ольга; Гірняк Никифор, Марія, Олександер, Богдан, Герта; Іней Григорій; Янко Михайло; Задворський Василь, Анна; Карпяк Олена; Правецький Михайло, Францішка, Ярослав, Віра; Щейко Юхим; Смальцер Юліян, Вероніка, Юліян, Ольга, Ільна, Вероніка, Іван, Юліянна; Шмігуровський Володимир; Шкільний Андрій, Валентина, Татіяна, Лідія; Новосад Микола, Евдокія, Стефа; Степанів Микола, Любов, Дмитро; Забужний Семен, Марія, Віра; Бозентко Іван, Марія, Ярослав, Володимир; Черняк Адам, Анастазія, Еріка; Добровольський Михайло; Фадеев Теодор; Флюнт Роман; Галазан Іван; Гола Катерина: Грицай Петро; Євчук Стефанія; Кілярський Михайло, Анна, Євген; Мельниченко Олекса, Олександра, Ляриса; Сокирник Сергій, Анна; Шиян Мирон; Чорик Павло, Анна, Луця; Шиян Олена; Хитренко Андрій, Ксеня, Галина; Мельниченко Володимир.

РЕЗОЛЮЦІЇ ЧЕТВЕРТОГО КОНГРЕСУ В ПЕРЕСЕЛЕНЧІЙ СПРАВІ.

В доповненні до проголошених вже в цьому щоденнику, у виданні з 18-го листопада, Резолюцій Четвертого Конгресу Американських Українців, з УККомітету подають додатково внесену зі залі і ухвалену перед закінченням Конгресу таку наглу резолюцію:

Вважаючи справу переселення українських скитальців до ЗДА за найважливішу і найпильнішу справу в теперішній хвилині, Четвертий Конгрес Американських Українців закликає все українське громадянство, організації та установи в ЗДА до **негайної акції**.

Четвертий Конгрес уважає зокрема, що в цю критичну хвилину ЗУАДКомітет повинен притягнути організовану нову українську іміграцію до найтіснішої співпраці.

ДЕМОНСТРАЦІЯ

(Докінчення зі стор. 3-тої)

такі почесні, а саме: місячний відпочинок на курорті, відріз матерії на одяг, гарне взуття, місячну чи навіть двох місячну заробітню платню, срібний портсигар, золотий годинник чи щось похоже. Об 11 годині вечера засідання звичайно кінчалось і починалась вечеря. Горе лише в тому, що на вечері мало чого було їсти, зате горілки, пива, вина — хоч залийся. Тому в 12 годині ночі всі були п'яні і ледві добирались до дому. Власне на цьому й кінчалось вже свято і починалась справжня мука, бо ще два чи три місяці по святі кожного вечера після своєї роботи кожен мусів пророблятити на засіданнях тези, що були проголошені в Москві на урочистому святковому засіданні і вивчати підсумки досягнень за минулий рік Жовтневої Революції.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ГОВОРИТЬ ЛИШЕ ПОЛЕ

(Докінчення зі стор. 2-гої)

зумій, що я зараз не можу говорити! Чуєш, не можу!! Є такі дні, години, коли бажаєш лише самоти, лише спокою, коли не смієш, не можеш посміти розкрити уста. Я не бажаю, не хочу чути людську мову! Я не допущу в душу чужі слова! Вони пазурями дертимуть мені серце. Іди...

— Чому ти такий схвильований?...

— Не приставай! Пощо тобі це потрібно? Чого стоїш біля мене? Іди...

Я і він. Між нами один крок. Кругом нас — поле.

Він дихав часто.

З обличчя виступив піт. Лице — жар. Кліпнули очі і на щоки струмком потік хрусталь.

Я і він.

Око за око.

— Чого ж не йдеш?

— Та почекай... — автоматично я.

— Чого чекати?! Тобі цікаве моє горе? Чуєш, не муч мене, іди... Я хочу бути самотній. Не лізь мені в душу, не шкрябай серця. Воно і так розжурене на ранах... Ну? Сьогодні минає п'ять років, як мого батька вбили. Вдоволений, радий?!... Чуєш, батька вбили, вбили в один постріл, на п-о-л-і... Тобі це дуже треба. Тиран... Потвора....

Впав безсило на землю і заридав.

В моїх очах жито доросло до хмар і злилось в суцільну зелену масу. П'янко опустився в траву.

Вінплаче—мене роздирає горе.

А поле шаліє, купається в сонці, зелень пустує, а жито під ніжне шептання — шш-шш — танцює повільний свобідний танок.

Карпе, — кажу, — в мене теж таке горе. Мою матір також...

Він підняв голову. В його очах відбились колоски жита.

— В полі??

— Ні, Карпе, у в'язниці, але поховали в полі...

— Коли??

— В 39, — кажу.

— Ті, що й батька вбили!... Відірвав він зсередини і обняв мене цупко за шию.

Відійшли і пірнули в свіжу траву. Мовчимо...

Сонце котилось обідати за хмари..

Мовчимо.

Говорить лише поле.

Кінець.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Идучи назустріч загальним побажанням читачів „Свободи" щодо приспішення та унормування пересилки щоденника на поодинокі адреси, Адміністрація рішила поробити всі заходи, щоби зі свого боку усунути всі можливі причини цих експедиційних недостач. Насамперед рішено приспішити на кілька годин доставу щоденника на пошту так, щоби дальша розсилка поштою на поодинокі адреси передплатників могла відбутися ще в тому самому дні достави. Це вимагає відповідного приспішення замкнення форм та здачі щоденника на пресову машину.

У зв'язку з цим Адміністрація повідомляє всіх заінтересованих, що в майбутньому всі оголошення будуться приймати до друку тільки тоді, якщо вони будуть доставлені три дні перед датою газети, в якій вони повинні появитися. Це відноситься теж до оголошень Відділів УНСоюзу в справі місячних зборів та інших.

При цій нагоді пригадується, що всі подяки, розшуки, повідомлення про сходини, Богослуження та про всі церковні і громадські імпрези, як теж про відкриття клюбів, товариств і т. п., належать до платних оголошень і їх тільки під цю умовою будеться поміщувати.

Для нормалізації висилки газети та для швидкого і точного полагоджування змін адрес, при повідомленнях про їх зміну треба доконче: 1. Подати чітко написану стару і нову адреси; 2. Якщо член УНСоюзу, подати число відділу; 3. На покриття адміністраційних видатків, зв'язаних з виробом нової адресової плитки, треба долучити 10 центів.

Точне достосування до цих всіх вимог запевнить заінтересованим точне полагодження справи, передплатникам своєчасну доставу газети, а нашій Адміністрації заощадить зайвих коштів і праці.

Адміністрація „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 2224. Таємний тунель.

Коли Тарзан настирливо запитував, чому вони так бояться провести його через непрохідні нетри, Батну показав на південь.

„Ви говорите про тунель дерев; а ловці, які туди йдуть, ніколи звідти не вертаються" — відповів він.

Коли Тарзан остоював прохання, Батну сумовито назначив йому одного неохочого ловця на провідника.

Після півгодинного веслування провідник показав наперед і сказав: „Ось тунель дерев перед нами".